

nejše, kakor naše domače, ki se ga pridela le po malem z rokami; tudi smo zaostali še pri starem hodniku, tanše, modi vstrežljivo prazneno platno pa dobi poprej gledalca in tudi kupca že na kmetih; in obleka iz bombaža zeló zakriva platno domače.

Treba je skrbeti za lahek prodaj!

Temu bi se pripomoglo s tem, da bi se kmetje le s pridelovanjem kar le mogoče žlahnega stebela ukvarjali, lan o pravem času poruvali, ga posušili, glavic oprostili, in tako pripravljena stebela v izdelalnice (fabrike) prodali, ki naj bi se na delnice (akcije) osnovale, ali pa po posamnih premožnih lastnikih. Izdelalnice še le bi stebela godile in popolnoma izdelale. Dobiček je kmetovalcu kakor tudi izdelalnicam gotov.

Recimo, da se pridela na oralu do 25 centov suhih stebel lanú, in ta bi se v izdelalnico po 2 gold. in pol prodal; to znese 62 in pol gold. Dalje se sme še kakih 5 vaganov semena po 6 gold. v račun vzeti; to zopet 30 gold. znese: toraj znaša celi nečisti dohodek 92 in pol gold. od enega orala.

Izdelalnici bi znal cent dovršenega prediva kakih 16 gold. stati.

Predilnice na Moravskem plačujejo lepo in dobro predivo po 20 do 40 gold. cent in še više.

Račun kaže, da naše Kranjsko predivo in platno lahko pridobi deželi na tisoče zlatega denarja in dobrega kruha.

Ustanovimo toraj predivne delavnice! — V naših Gameljnah imamo že 14 mlinov, in eden ali drugi teh mlinarjev bi rad premenil svoj kamen v mašino, ki bi Vodiški lan izdelovala in slovensko platno predla.

Za Vodiški sedanji laneni pridelek bi bila dva predilna stola po 140 vretenov, toraj 280 vretenov zadostna.

Šmartno pri Šmarnigori.

J. Žanov.

Čebelarstvo letošnje.

V ponedeljek po Šmarnem, letos 15. dne tega meseca, imamo čebelarji Kranjski svojo „borzo“ v Ljubljani. Kakor v Trstu in drugih imenitnih trgovskih mestih se zbirajo prodajalci in kupci, tako je „pred mostom“ v Ljubljani tudi kraj, kjer se čebelarji snidejo in po poročilih o čebelskem stanu strdi ali medú cenó postavijo. Po tej ceni se ravnaajo naši medarji, ki iz ulov izrežejo satovje in izcejeni med in skuhani vosek v kupčijo dalje pošiljajo.

Lanske dobre čebele so bile funt po 21 krajc.; letošnje srednje in slabeje bodo po 25 krajc.; čem teže so čebele, tem manj je voska.

Vroči dnevi pri suhi ajdi so razdražili čebele, ki se že od 25. avgusta sem koljejo in ropajo.

J. Ž.

Podučne stvari.

Naznanaovalnica o zadevah novih volitev v državni zbor.

„Novice“ so že v svojem 16. in 17. listu (meseca aprila) svojim bralcem naznanile poglobitve odločbe nove postave od 2. aprila t. l., po kateri se imajo voliti poslanci v državni zbor.

Ker se volitve že bližajo, opomnimo naše prijatelje, ki bodo delali pri volitvah, naj beró gori omenjena dva lista „Novic“, in če jim je še treba drugih reči

vedeti, naj vprašajo, radi bomo odgovorili na vsako vprašanje.

Danes začnemo s tem:

Iz T. nam je došlo vprašanje: ali samice posestnice (vdove) ne bodo imele pravice voliti v državni zbor?

Že v 17. listu „Novic“ smo povedali, da nova postava daje pravico voliti le moškim in da le v vrsti velikih posestnikov (grajščakov) smejo tudi ženske voliti. — Že takrat smo rekli, da ne razumemo, po kateri pravici so od volitve izključene druge vdove posestnice; al taka je.

Na drugo vprašanje: ali se na kmetih volilni možje smejo voliti iz vseh 3 volilnih razredov? odgovarjamo, da po novi postavi §. 10. volilci v kmečkih občinah smejo volilne može voliti le izmed sebe, tedaj le take, ki so iz 1. ali 2. volilnega reda, ne pa iz 3. razreda. Kdor se tedaj za volilnega moža voli, mora volilno pravico imeti v 1. ali 2. razredu, pa ni treba, da bi bil 30 let star; po §. 9. nove postave ima volilno pravico že s 24 leti. Da se po takem ne zavrzéjo glasovi, treba izbirati le take volilne može, ki imajo v 1. ali 2. razredu volilno pravico. — Volitev volilnih mož se ima goditi v vsaki občini (županiji) posebej, in ne, kakor pri volitvah za deželni zbor, da bi volilci volilnih mož hodili v pisarnico c. k. okrajne gosposke.

Na še drugo vprašanje:

Župan v kmečkih občinah po §. 25. nove postave naredí volilni imenik za volitev volilnih mož, in ga mora skozi 8 dni na ogled za pritožbe (reklamacije) razpoložiti. Podlaga za upravičene pritožbe je pa predpis direktnega davka, ki ga kdo v občini plačuje. — Naj tedaj vsak v davkarski predpis pogleda, ali je ondi prav zapisan ali ne.

Kedar davek plačuješ, glej, komu ga plačaš.

Plačevalcem davka in drugim, ki kaka plačila pri c. kr. davkarjih oddajajo, zdi se nam potrebno povedati to-le:

Po postavi se mora vsak vložek denarja za davek, procente ali druge pristojbine le v uradu (kanceliji) plačati, in odrajtalo se mora pritrditi po dveh uradnikih, katerih eden mora viši uradnik biti: davkar ali kontrolor.

Plačila, katera en sam uradnik potrdi, ne veljajo, in vsak si ima sam sebi pripisati, če bi morebiti to, kar je plačal, še enkrat plačati moral.

Tudi na komisijonih se sme denar odrajtati, pa le za to pooblaščenemu uradniku, nikdar pa ne beriču ali uradnemu slugi, kajti ta nima pravice, komisijona voditi. In če se denar na ta način oddá, naj se hitro tirja pobotnica.

Tudi je treba zmiraj pogledati, ali je v bukvicah ali v drugih izkazih to potrjeno, kar se je plačalo.

Slovensko slovstvo.

* *Politični katekizem za Slovence.* Izdal in založil odbor katoliško-konstitucionalnega društva v Celovcu. Drugi natis. 1873.

Nedavno je prišla na svetlo ta knjižica, ki so jo tudi „Novice“ naznanile in priporočile, in že je treba bilo, napraviti drugi natis, ki smo ga ravnokar v roke dobili. To je veselo znamenje, da je jako podučni „politični katekizem“ v mnogih rokah našega naroda, in to je prav. Naj pri tej priliki našim bralcem, ki koristne brošurice še nimajo, podamo košček v berilo:

Kaj je politična stranka?

Pred letom 1848. so vsa oblast samo gospóske imele v rokah. Ljudje so davke plačevali, svoje sinove v vojsko dajali in se obnašali, kakor so jim gosposke zaukazovale. Po kancelijah so gospodje tudi na Slovenskem vse po nemško delali, mislé, da ljudstvo je zavoljo gospóske na svetu, ne pa gosposka zavoljo ljudstva. V šolah je gosposka tudi vse le po svoji volji zaukazovala.

Pa zdaj je vsa druga: Avstrija je postala ustavna država. Zdaj ima tudi ljudstvo kaj govoriti: priča nam je to, da imamo srenjske ali občinske odbore, deželne zборе, državni zbor in delegacije.

Od ljudstva izvoljeni poslanci toraj s cesarjem narejajo postave za občino, za deželo in državo.

Mi pa pravimo: „kolikor glav — toliko misli“; po tem takem nekteri trdijo to, drugi spet drugo, in tako se ločijo ljudje v stranke, od katerih je vsaka drugih misli zastran tega, kako naj bi se Avstrija vladala in katere postave naj bi se narejale.

Vsi ljudje, ki so zastran tega ene in iste misli, vsi ti ljudje vkup delajo svojo politično stranko.

Koliko pa je političnih strank v Avstriji?

Najimnitnejše so te-le tri: Nemško-liberalna, Magjarska in Avstrijska pravna stranka.

Prva hoče vse ponemčiti, druga vse pomadjariti, tretja hoče pa pustiti in dati vsakemu svoje, naj ima svoje pravice katoliška cerkev, Avstrijska država, vsaka dežela in vsak narod, kakor je to vse oznanila v svojem programu 8. in 9. oktobra 1872.

Kaj pa Avstrijska pravna stranka misli o katoliški cerkvi?

Ona pravi, naj ima katoliška cerkev svoje starodavne pravice in svobode v cerkvenih zadevah in rečeh, naj jej ostane cerkveno premoženje in vsa njena pravica.

Alite, Slovenci mili! da tako tudi vi mislite? Mi Slovenci slovimo — in to je naša največa čast in sreča — že od nekedaj za dobre, zveste katoličane. Ko katoličani smo rojeni in krščeni, ko katoličani smo izrejeni in živimo, ko katoličani bomo — ako nam Bog to srečo dá! — mirno umrli in zaspali. Zatoraj nas v srce peče in boli, da se naša sveta vera in cerkev po svetu dandanes sramoti in podira. Sv. oče v Rimu, naši škofi, naši duhovniki, naša sv. maša, naši sv. zakramenti in nauki, vse naše svetinje se grdo zmirjajo, v blato mečejo in spodkopavajo. In vendar je le sv. vera tisti steber, ki vse nosi in drži, na veri počiva ves mir in pokoj, vse upanje in ljubezen, naše premoženje in življenje. Gorjé vesoljnemu svetu, ako se spolnijo želje tistih ljudi, ki hočejo zatreti in pokončati našo sv. vero in cerkev: vse pojde po koncu in vse pojde v konec in v nič. Kaj sta hlapec in dekla, kaj sta sin in hči, kaj sta delavec in kupčevalec, kaj sta sodnik in notar, kaj sta general in cesar brez vere in Boga?! Vladarji in ministri, generali in poslanci, bogatini in modrijani, stariši in predpostavljeni se puntajo zoper Boga, — pa kaj se godí po svetu, kako se vrača? Ljudstva se puntajo zoper vladarje in ministre, vojšaki zoper generale, šolarji zoper učenike, delalci zoper bogatine, otroci zoper stariše, posli zoper gospodarje. In sam večni Bog vé, kaj še doživimo! Vse to od tod, ker vera umira in se zatira! Le vera, in najpred katoliška vera nareja srečne države in dežele, ljudstva in posamesne stanove. Mi Slovenci ne zasmehujemo, ne sovražimo in ne preganjamo nobenega človeka, bodi si vere ktere koli, pa spoštujemo, ljubimo in branimo našo sv. katoliško vero in cerkev, in

nikoli ne trpimo, da se ona sramoti in spodkopuje. To mora tudi biti drugače; in zatoraj se nam srčno dopada, da se Avstrijska pravna stranka resno in krepko poteguje za sv. katoliško cerkev.

Národno blago.**Prislovice, reki in običaji iz Istre.**

Zapisał J. V.

Ki beži od koristi, beži korist od njega.

Priti će vuzal na česal (zlo na dan in kazen).

Ne muti vode, ku moraš piti (ne vznemiruj hiše, kjer moraš živeti).

Ne pluči na vetar, aš će ti na obraz nositi (sramota je tudi tebi, od svojih zlo govoriti).

Ki ni dobar, ni ni zal = hud (česki: nahlost dobrych lidí priznak).

Ako se kmet z gospodo brati, neće imeti s čim orati.

Dojti će vrěme, da koliko ti je već svoj, već se ga boj; su rekli stari ljudi.

Ki govori, ča se nepristoji, će morati čuti, ča ne bi rad.

Ki je za reći, treba, da je i za čuti.

Ti biš s tujim trbuhom šparal (se reče, kedar gospodar svojim delavcem ne dá dosta jesti).

Žena prosi, muž nosi (oba prosita).

Ki se tuži, ta prosi; a ki prosi, ta pogiba.

Ni već, Bog daj — još! (rečejo dobri otroci, kedar kaj pojido).

Božja duša, vraži meh (svetohlincem pravijo).

Na lažec pridu četiri stvari: smrad, glad, buha i šenac (uš).

Mrtve Bog pomiluj, a nas nezabi (se reče, kadar se od mrtvih govori).

K prišparanomu se pride, k pojedenomu ne.

Zdrava kočka, ka to dočka ((to bo kasno).

Da si tu i tamo (brzo pridi).

Čas gre, kao z mignenim okom.

Prepelica poje: pojd' pomoć, pojd' pomoć (delat na polji).

Prtěna gospoda — gospoda po večeri lačna (vbogo — gospodsko).

Svi smo od kusa (kusati = jisti = kosilo radi jimo).

Ki se hvali, se zavali (sebe ponižuje).

Punke (Maschen) prodivati = po malo plesti.

Vsaki bogoviti dan = vsaki dan.

Ki ritensko gré, pelje mater u pakal (se reče otrokom, da ne bi tako hodili).

Šipak se je lěpo razpuhnul — ili drugi cveti (vrt-nica se je odprla).

Slota (sò-liti, kjer se dežnica z dveh streh steka — compluvium.)

Cap, kozji samec (tudi česki in poljski).

Lačiti, zeló želeti.

O sež = obseg.

Taščobočina, lakotnica pri živini.

Nadulci, češpljini rožiči.

Pužalo, bakla.

Samoletno, jednoletno.

Suš, ako se otrok rodi, kakor z rumenimi ikrami po kozici, ki se osušijo in odpadejo.

Gladomornik, ki lakoto trpi.

Ponapredščina, Vorausgabe.

Išelica, ki zmiraj hodi, ki na pust ne vidi ni vretena, neće viditi celo lěto gujine (kače), ženska izmišlotina, da na pust ne predejo.

Devicu treba zakopati razrukavnu i gologlavu, a ženu u kamižoli i fačal na glavi.